

Az Európai Unió és Kanada közötti szabadkereskedelmi megállapodásban (CETA) létrehozott, beruházó és állam közötti vitarendezési mechanizmus összeegyeztethető az uniós joggal

2016. október 30-án egyrésztől Kanada, másrésztől az Európai Unió és tagállamai szabadkereskedelmi – átfogó gazdasági és kereskedelmi – megállapodást írtak alá (a továbbiakban: CETA).

A CETA beruházásokra vonatkozó részének célja többek között a beruházó és az állam közötti vitarendezési mechanizmus kialakítása. Ennek keretében egy Fórum és egy Fellebbviteli Fórum, valamint hosszabb távon egy multilaterális beruházási igazságszolgáltatási fórum létrehozásáról rendelkezik. Egy beruházási vitákkal foglalkozó bírósági rendszert (Investment Court System, ICS) irányoz tehát elő.

2017. szeptember 7-én Belgium a Bíróság véleményét kérte¹ azzal kapcsolatban, hogy e vitarendezési mechanizmus összeegyeztethető-e az elsődleges uniós joggal. Lényegében kétségeit fejezi a tekintetben, hogy e mechanizmus milyen hatást fejt ki a Bíróságnak az uniós jog végérvényes értelmezésére irányuló kizárólagos hatáskörére, és így az uniós jogrend autonómiájára, hogy e mechanizmus összeegyeztethető-e az egyenlő bánásmód általános elvével és az uniós jog tényleges érvényesülésének követelményével, valamint hogy tiszteletben tartja-e a független és pártatlan bírósághoz fordulás jogát.

A mai napon kiadott véleményében a Bíróság mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy az olyan nemzetközi megállapodás, amely a rendelkezéseinek értelmezésére hivatott, és az Unióra kötelező határozatokat hozó bíróság létrehozásáról rendelkezik, főszabály szerint összeegyeztethető az uniós joggal. Az ilyen nemzetközi megállapodásnak egyébiránt lehet kihatása az uniós intézmények hatáskörére, feltéve azonban, hogy az e hatáskörök jellegének megőrzésére vonatkozó alapvető feltételek teljesülnek, és ebből kifolyólag az Unió jogrendjének – az Unió saját alkotmányos keretén alapuló – autonómiája nem sérül. E keretbe tartoznak többek között az Unió alapvető értékei, nevezetesen az emberi méltóság tiszteletben tartásának, a szabadságnak, a demokráciának, az egyenlőségnek, a jogállamiságnak, valamint az emberi jogok tiszteletben tartásának értéke.

Az így létrehozott jogrend autonómiája és e sajátos jellemzők megőrzésének biztosítása érdekében a Szerződések az uniós jog értelmezése terén a koherencia és egységesség biztosítására szolgáló bírósági rendszert hoztak létre. A Bíróság e tekintetben hangsúlyozza, hogy az uniós joggal nem ellentétes sem egy fórum, egy fellebbviteli fórum, majd később egy multilaterális beruházási igazságszolgáltatási fórum létrehozása, sem az, hogy a CETA felruhazza azokat a megállapodás rendelkezéseinek a CETA Feleire alkalmazandó nemzetközi jogi szabályok és elvek szerinti értelmezésére és alkalmazására vonatkozó hatáskörrel. Ezzel szemben, mivel e fórumok kívül esnek az uniós bírósági rendszeren, a CETA rendelkezéseinek kivételével nem értelmezhetik vagy alkalmazhatják az uniós jog rendelkezéseit, vagy nem hozhatnak olyan

¹ Az EUMSZ 218. cikk (11) bekezdése alapján.

határozatokat, amelyek hatása az lehet, hogy az uniós intézményeket megakadályozzák abban, hogy az Unió alkotmányos keretének megfelelően működjenek.

A jelen esetben a Bíróság megállapítja, hogy a CETA nem ruházza fel a tervezett fórumokat azzal a hatáskörrel, hogy e megállapodás rendelkezésein kívül az uniós jogot értelmezzék vagy alkalmazzák. Ezzel kapcsolatban a Bíróság többek között hangsúlyozza, hogy a megállapodás az Unióra ruházza az annak meghatározására vonatkozó hatáskört, hogy – abban az esetben, ha valamely kanadai beruházó vitatni kívánja a tagállam és/vagy az Unió által elfogadott intézkedéseket – a vitát az említett tagállam vagy az Unió ellen kell-e megindítani, figyelembe véve az Unió és a tagállamai közötti hatáskörmegosztásra vonatkozó szabályokat. A Bíróságnak az Unió és a tagállamai közötti hatáskörmegosztásról való döntésre vonatkozó kizárólagos hatásköre így védelmet élvez.

A Bíróság egyébiránt rámutat, hogy a CETA Fórum és Fellebbviteli Fórum hatásköre sértené az uniós jogrend autonómiáját, ha e hatáskör magában foglalná, hogy e fórumok a vállalkozás szabadságának a keresetben említett korlátozásait érintő értékeléseik keretében megkérdőjelezhetik azon közérdek védelmi szintjét, amely az ilyen korlátozásoknak a belső piac érintett kereskedelmi és ipari ágazatában beruházó gazdasági szereplők összességével szemben az Unió általi bevezetéséhez vezetett. Márpedig a CETA olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek megfosztják az említett fórumokat bármely arra irányuló hatáskörtől, hogy vitassák valamely Fél demokratikusan meghozott döntését többek között az alábbi területeken: a közrend, közbiztonság, közérkölcsvédelmének, az emberek és állatok élete vagy egészsége védelmének, az élelmiszerbiztonság védelmének, a növények, a környezet, a munkahelyi jóllét, a termékbiztonság védelmének, a fogyasztóvédelemnek vagy akár az alapvető jogok védelmének szintje. Következésképpen e megállapodás nem sérti az uniós jogrend autonómiáját.

A tervezett mechanizmusnak az egyenlő bánásmód általános elvével való összeegyeztethetőségét illetően a Bíróság megállapítja, hogy bár a CETA célja, hogy az Unióban beruházó kanadai beruházóknak az uniós intézkedésekkel szemben sajátos jogorvoslatot biztosítson, azok helyzete nem összehasonlítható az Unióban beruházó tagállami beruházók helyzetével. A Bíróság azt is kimondja, hogy a CETA nem sérti az uniós jog tényleges érvényesülését mindössze azért, hogy az e megállapodás által létrehozott Fórum ítélete kivételes körülmények között azzal a következménnyel járhat, hogy semlegesíti a versenyjog megsértése miatt a Bizottság vagy a tagállami versenyhatóság által kiszabott bírságot. Maga az uniós jog ugyanis lehetővé teszi a bírság törlését, ha az olyan hibában szenved, amelyet a CETA Fórum megállapíthat.

A vitarendezési mechanizmusnak a független bírósághoz fordulás jogával való összeegyeztethetőségével kapcsolatban a Bíróság megállapítja, hogy a megállapodás célja, hogy a CETA Fórumot hozzáférhetővé tegye valamennyi, Unióban beruházó kanadai vállalkozás és természetes személy számára, valamint valamennyi Kanadában beruházó uniós tagállami vállalkozás és természetes személy számára. Mindazonáltal, mivel nincs szabályozva a Fórum és a Fellebbviteli Fórum megfizethetőségének a természetes személyek, valamint a kis- és középvállalkozások számára való biztosítása, a gyakorlatban fennállna az a veszély, hogy a mechanizmus csak a jelentős pénzügyi forrásokkal rendelkező beruházók számára lenne hozzáférhető. Márpedig a Bíróság szerint a Bizottság és a Tanács annak érdekében tett kötelezettségvállalásai, hogy biztosítsák a kis- és középvállalkozások számára a tervezett bíróságok hozzáférhetőségét, e vélemény iránti eljárás keretében elegendőek annak megállapításához, hogy a CETA összeegyeztethető a hozzáférhetőség követelményével. E kötelezettségvállalások ugyanis e megállapodás Unió általi jóváhagyását feltételhez kötik.

Végül a Bíróság megállapítja, hogy a CETA a tervezett fórumok tagjai függetlenségének biztosítására elegendő garanciát tartalmaz.

EMLÉKEZTETŐ: Egy tagállam, az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság kérheti a Bíróság véleményét a tervezett megállapodásnak a Szerződésekkel való összeegyeztethetőségéről vagy az e megállapodás megkötésére vonatkozó hatásköréről. Ha a Bíróság véleménye kedvezőtlen, a tervezett megállapodás csak akkor léphet hatályba, ha azt módosítják, vagy a Szerződéseket felülvizsgálják.

A sajtó részére készített nem hivatalos kiadvány, amely nem köti a Bíróságot.

A kiadása napján a vélemény [teljes szövege](#) megtalálható a CURIA honlapon

Sajtófelelős: Lehóczki Balázs ☎ (+352) 4303 5499

A vélemény kiadásakor készített képfelvételek elérhetők: „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106